Autor: Drahoslav Vajda

(Zo série Základné učenia biblickej viery.)

Po pokání z mŕtvych skutkov a viere v Boha prichádzame podľa Židom 6:1-2 k tretiemu základnému biblickému učeniu, a tým je učenie o krstoch (alebo podľa prekladu prof. Roháčka učenie o umývaniach[0)]). Na prvom mieste (v úvode) sa pritom budeme venovať významu slovesa krstiť. Považujeme to za užitočné a potrebné pre pochopenie toho, čo Písmo pod slovom krstiť (pokrstiť) rozumie, teda: aká je technická stránka uskutočnenia tohto aktu a aký mu pripisuje význam, dôležitosť a zmysel.

Štúdia o slove krstiť (pokrstiť) je spracovaná na základe rôznej slovníkovej a teologickej literatúry, ktorá je hojne dostupná ako v slovenskom, tak aj v českom jazyku, či iných jazykoch – a táto téma je tiež široko rozpracovaná aj na rôznych internetovských web stránkach. Zoznam literatúry použitej pri spracovaní štúdie a literatúry odporučenej k hlbšiemu štúdiu je uvedený na konci článku.

Slovo krstiť

Pôvod slova a jeho význam

Tam, kde sa v slovenských prekladoch Biblie nachádza slovo krstiť (pokrstiť), sa v gréckych textoch Nového zákona nachádza grécke sloveso baptizó[A)-G)]. Toto grécke slovo nie je len náboženským technickým termínom, ale v gréčtine je to všeobecne známe a bežne používané slovo. Do slovenčiny (a češtiny) v Písme nie je prekladané, ale je nahradené slovesom krstiť (křtíti), ktoré tu je už len technickým termínom. V ďalšom texte sa preto pre pochopenie jeho významu zameriame na pôvodný doslovný a prenesený význam a používanie slovesa baptizó v gréckom jazyku tak, ako to nachádzame v biblickej výkladovej a výučbovej literatúre.

Pôvod slovenského slova krstiť a od neho odvodených slov (pokrstiť, krst a pod.) nie je známy a nedá sa vystopovať. Všetky snahy o objasnenie pôvodu tohto slova ostávajú len pri úprimných domnienkach jednotlivých autorov. K otázke pôvodu slova krstiť sa ešte vrátim v jednom z ďalších odsekov.

Grécke sloveso baptizó vzniklo z kmeňa základného slovesa *baptó*[D),E),H)] pridaním prípony *-iz*. Pridaním prípony
-iz
vzniká zložené sloveso kauzatívneho (príčinného) významu, teda sloveso označujúce dej spôsobujúci zmenu vlastnosti, stavu a pod. vyjadreného základom slovesa. Takto vytvorené sloveso vždy znamená: „dať niečo urobiť“ alebo „spôsobiť, aby sa niečo stalo“. Presná povaha toho, čo sa má stať alebo dať urobiť, je určená významom základného jednoduchého slovesa, z ktorého je zložené sloveso odvodenéH).

Baptizó je teda zložená forma slovesa odvodená zo základného slovesa baptó. Aby sme správne porozumeli zloženej forme baptizó, musíme najprv nájsť význam základného slovesa baptó. Základná forma baptó sa vyskytuje trikrát v gréckom texte Nového zákona. Vo všetkých týchto prípadoch je význam tohto základného slovesa omočiť, namočiť alebo ponoriť.

V Písme sa vyskytuje sloveso baptó na týchto miestach[D), H)]:

1. „*Otec Abrahám, zmiluj sa nado mnou a pošli Lazára, aby si koniec prsta omočil* (baptó) *vo vode…*
“ (Lukáš 16:24).

2. „*… Ten je to, komu podám omočenú (baptó) skyvu. Nato omočiac* (embaptó) *skyvu, vzal ju a podal Judášovi…*
“ (Ján 13:26; evanjelický preklad).

3. *„odetý do plášťa, zmáčaného* (baptó) *krvou…“* (Zjavenie 19:13; evanjelický preklad). V inom preklade: „ *Odetý do plášťa, ponoreného* (baptó) *do krvi*
.“

V týchto veršoch ako slová použité prekladateľmi, tak aj kontext textu jasne ukazujú význam gréckeho slova baptó, a ten vo všetkých prípadoch znamená: niečo do tekutiny ponoriť a potom to vytiahnuť. Aj podľa slovníkovej literatúry prvotný význam slovesa baptó je celkom pokryť tekutinou – a odtiaľ: ponoriť alebo namočiť (podľa Strongovho slovníka – pozri príslušné verše v [C)]

).

Iné zložené sloveso, ktoré sa nachádza v Novom zákone a ktoré vzniklo zo slovesa baptó pridaním predpony *en-* alebo *em-* (znamenajúce vo/v-), je embaptó (pozri [D),H)]). V Novom zákone sa vyskytuje tiež trikrát, a to v Matúš 26:23, Marek 14:20 a v druhej polovici verša Ján 13:26. Aj vo všetkých týchto prípadoch sa sloveso embaptó prekladá rovnako ako jeho základná forma baptó, teda omočiť, namočiť, ponoriť
[H)]
.

Keď poznáme doslovný význam slovesa baptó, môžeme určiť aj doslovný význam zloženiny baptizó. Keď teda sloveso baptó znamená namočiť alebo ponoriť niečo do tekutiny a potom to z tekutiny vytiahnuť, sloveso baptizó znamená spôsobiť (dať), aby niečo bolo do tekutiny ponorené; ponoriť niečo pod hladinu vody alebo inej tekutiny [H), K)]. Sloveso baptizó vyjadruje dej, výsledkom ktorého je to, že niečo je ponorené – a poukazuje pritom na zmenu stavu, či vlastnosti toho, čo je ponorené. Teda jeho základný a doslovný význam je ponoriť, ale má aj rad iných významov, ktoré napomáhajú porozumieť tomu, čo znamenajú oddiely textu s výskytom tohto slova [K)].

Biblickí učitelia upozorňujú, že sloveso baptizó sa v klasickej gréčtine vyskytuje už od 5. storočia pred Kristom. Pritom od klasickej až do novozákonnej gréčtiny toto slovo malo stále jeden a ten istý, jasný a jednoznačný základný význam, ktorý sa nikdy nezmenil[H), K)].

Vráťme sa teraz späť k hľadaniu významu slovenského slova krstiť (pokrstiť, krst). Doslovný základný význam slovesa baptizó (ponoriť) poukazuje na spôsob uskutočnenia aktu „krstenia“, na jeho technickú stránku. Pri skúmaní významu slova krstiť nemôžeme ostať iba pri doslovnom význame slova baptizó – krstiť (ponoriť), lebo keby baptizó (a krstiť) znamenalo len ponoriť, potom by sme o Jánovi Krstiteľovi mali hovoriť ako o Jánovi „Ponorovateľovi“ a verš Matúš 28:19 by sme mohli čítať: *A tak iďte, čiňte učeníkmi všetky národy „ponárajúc ich do vody“ vo meno Otca i Syna i Svätého Ducha* [K)]. Tak to ale nie je, a preto musíme okrem doslovného významu zobrať do úvahy aj prenesené (metaforické) významy tohto gréckeho slova a následne aj prenesené významy slovenského krstiť (pokrstiť, krst).

V dochovaných písomnostiach klasickej a novozákonnej gréčtiny sloveso baptizó súvisí s nejakou zmenou, ku ktorej došlo, nech už bola príčina akákoľvek. Dalo by sa povedať aj tak, že poukazuje na zmenu pôvodnej identity (totožnosti)[H), K)]. V textoch sa uvádzajú aj praktické príklady z bežného života, napr. ponorenie látky do tekutiny pri farbení alebo ponorenie zeleniny do nálevu pri jej nakladaní – v oboch dochádza k úplnému ponoreniu a v oboch sa mení ich identita. Látka je stotožnená s farbou, má identitu farby a zelenina je stotožnená (presiaknutá) s nálevom a má jeho identitu. Iný príklad na zmenu identity môžeme ilustrovať aj na situácii, ktorú sami dobre poznáme. Napríklad, keď suché drevo (alebo papier) ponoríme (baptizó) do vody – čiže spôsobíme, aby suché drevo bolo ponorené do vody, zmení sa jeho identita. Zo suchého dreva sa stane mokré drevo – a tieto drevá už nie sú identické (totožné). V tomto príklade ide o doslovný význam slova baptizó (ponoriť) – drevo sa stáva mokrým v procese priameho, doslovného ponorenia do vody. Slovo baptizó sa v doslovnom význame v klasickej gréčtine používalo tak, ako my dnes používame slovo ponoriť niečo do niečoho (drevo do vody).

V súvislosti s krstom zmenu identity objasňuje verš: *„Lebo všetci, ktorí ste pokrstení v Krista, Krista ste obliekli.* “ (Galatským 3:27). Verš hovorí, že všetci veriaci v Galácii, ktorí boli „ponorení“ do Krista, majú Kristovu identitu – a tu už ide o prenesený význam slova baptizó, a tým aj o prenesený význam slova pokrstiť. „Pokrstenie – ponorenie” do Krista sa udialo prostredníctvom Ducha Kristovho, ktorý v nich prebýva (Rímskym 8:9). Svätým Duchom sú zjednotení s Kristom, sú ku Kristovi pripojení, sú Kristovi,

patria Kristovi, sú s ním stotožnení/identifikovaní. Zjednotením s Kristom sa u nich zmenila pôvodná identita. V Kristovi majú všetci veriaci už novú identitu odlišnú od tej, ktorú mali pred uverením v Krista a pred zjednotením s ním. Pritom neprehliadnime, že kontext tohto verša nehovorí o vodnom krste, ale hovorí o viere, o uverení v Krista. V tomto verši teda nejde ani o doslovný význam slova krstiť (ponoriť) a nejde ani o vodný krst. Ak by sme tento verš zapísali cez prenesený význam slova baptizó (pokrstiť), tak jeho prvá časť by znela asi takto: „Lebo všetci, ktorí ste zjednotení s Kristom…“. V Galácii najprv v Krista uverili a potom boli v neho „ponorení“.

Iný text o krste, ktorý môžeme objasniť len pomocou preneseného významu slova baptizó, je nasledovný: „*Lebo nechcem, aby ste nevedeli, bratia, že všetci naši otcovia boli pod oblakom a všetci prešli cez more a všetci boli pokrstení v Mojžiša v oblaku a v mori* “ (1. Korintským 10:1-2; pozri aj 2. Mojžišova 14). Tento text je pre pochopenie preneseného významu slova krstiť (pokrstiť) dôležitý, lebo je z neho zrejmé, že izraelský ľud nebol doslovne ponorený ani do mora, ani do oblaku. Oblak bol za nimi a oddeľoval ich od Egypťanov. Do mora boli ponorení len Egypťania a utopili sa v ňom. Ide tu o zmenu identity Izraelčanov. Pred prechodom cez Červené more sa ľud búril voči Mojžišovi (2. Mojžišova 14:11-12). Po prechode sa však zmenil ich postoj: „
A keď videl Izrael tú veľkú ruku mocnú, to, čo učinil Hospodin na Egypťanoch, bál sa ľud Hospodina a verili Hospodinovi i Mojžišovi, jeho služobníkovi.
“ (2. Mojžišova 14:31). Zo vzbúreného a prestrašeného ľudu sa stal ľud poslušný a radostný (kapitola 15)
K)
. Môžeme povedať aj tak, že po prechode morom nastala jednota, stotožnenie/zjednotenie s Mojžišom („ponorenie“ do/v Mojžiša). Nie je to kresťanský krst, ale krst vo všeobecnom vyjadrení (v prenesenom a obraznom zmysle slova). Môžeme ho považovať za starozákonný predobraz krstu do „Kristovho tela“.

Takéto obrazné použitie slovesa baptizó – krstiť je však možné len vtedy, keď je jasný, zrozumiteľný a pevný jeho doslovný význam. Pri tom všetkom nesmieme spustiť zo zreteľa, že podľa kontextu príslušného Písma musíme rozlišovať doslovný a prenesený význam slova baptizó (krstiť, pokrstiť). Doslovný význam poukazuje na spôsob uskutočnenia krstu ako

náboženského obradu, na technickú stránku jeho realizácie. Prenesený význam poukazuje na zmenu identity (čo sa zmenilo) a príčina zmeny identity je daná kontextom príslušného miesta alebo kontextom všetkých písiem Nového zákona (kto/čo je do koho/čoho ponorený). Viac konkrétnych príkladov uvedieme v štúdiách o jednotlivých biblických krstoch.

Príkladom toho, kedy je nevyhnutne potrebné zohľadniť kontext verša, je: „Ten, kto uverí a pokrstí sa (baptizó – nechá sa ponoriť; bude ponorený), bude spasený…“ (Marek 16:16). Z tohto verša sa niekedy vyvodzuje nesprávny záver, že ak človek nie je pokrstený vo vode (ponorený do vody), nemôže byť spasený. Takýto záver je nesprávny vzhľadom na celé učenie Písma o spôsobe, akým môže byť človek spasený, a to je: len milosťou skrze vieru v smrť a vzkriesenie Ježiša Krista. V tomto prípade musíme brať do úvahy kontext písiem celého Nového zákona. (Výklad tohto verša urobíme v štúdii o krste vo vode.)

Vrátime sa k pôvodu slovenského slovesa krstiť. Autor českého prekladu knihy Od Jordánu k LetnicímH) na strane 7 vyslovuje domnienku o pôvode českého slovesa křtíti, ktorým je v českých prekladoch Písma nahradzované pôvodné grécke sloveso baptizó. Domnieva sa, že „sloveso křtíti vzniklo v slovanských jazykoch pravdepodobne po dobe pôsobenia Cyrila a Metoda. Toto slovo, podobne ako slovo křesťan, pravdepodobne nevytvorili veriaci a vo svojom pôvodnom význame malo asi hanlivé zafarbenie pokrestiť = pokřesťanštiť.“

Domnievam sa, že neskôr toto už existujúce slovo, hotový a používaný pojem, ako terminus technicus českí prekladatelia Písma prevzali do Kralického prekladu (1613) a potom ho následne (už ako vžité pomenovanie v biblickej češtine) spôsobom prepísania (poslovenčenia) použili aj slovenskí prekladatelia (krst, pokrstiť, kresťan). Domnievam sa, že sa týmto novým pojmom pôvodne chcelo dosiahnuť hlavne zdôraznenie preneseného významu slova baptizó;

že sa práve ním chcelo poukázať na už predtým dosiahnutú zmenu identity krstenej osoby (stal sa kresťanom; predtým pohan, teraz kresťan) – a toto mohol byť dôvod, prečo prekladatelia siahli po zavedení už existujúceho termínu (křtíti, krstiť), a nie k prekladu či prepisu pôvodného gréckeho slovesa. Pritom základný význam slova krstiť (pokrstiť, krst) je stále daný pôvodným významom gréckeho slovesa baptizó (baptó), a to preto, že príslušné slovenské slovo (krstiť, pokrstiť, krst) jednoducho zastupuje grécke sloveso baptizó (baptó). Podčiarkujem, že sa len domnievam, že asi takýto mohol byť spomínaný dôvod a tiež pôvod slova krstiť (pokrstiť, krst).

Tým, že prekladatelia slovenských biblických textov zaviedli pojmy krstiť (pokrstiť, krst), oddelili cez tieto termíny náboženský obrad krstu od bežných úkonov (ponoriť, namočiť), ktoré boli označované týmto slovom (baptó, baptizó) v pôvodnom gréckom jazyku. Na druhej strane súčasne s tým, že sa použil nový pojem, dal sa mu aj nový obsah – zmenil sa aj spôsob tohto náboženského obradu a obrad dostal nový význam. Porozumieť tomu, ako sa má biblicky praktizovať krst ako náboženský úkon, a aký je jeho význam, účel a zmysel, je možné iba návratom k porozumeniu pôvodnému základnému a prenesenému obsahu a významu slova baptizó.

Typy krstov

Keď budeme hovoriť o krste ako akte, majme na pamäti základný význam slovesa krstiť (baptizó), a tým aj povahu krstu. V liste Židom 6:2 sa hovorí o krstoch, teda je tu použité množné číslo, ktoré naznačuje, že do učenia o krstoch (o umývaniach) je zahrnutých viac než jeden krst.

Na stránkach Nového zákona sa skutočne dozvedáme o niekoľkých typoch krstov. Ide o tieto krsty:

1. Krst Jána Krstiteľa. Je to krst vo vode, ktorý hlásal Ján Krstiteľ. Bol spojený so zvestovaním a uskutočňovaním pokánia. Je spomínaný v evanjeliách, napr. v Marek 1:4.

2. Krst vo Svätom Duchu. Hovorí o ňom Pán pri svojom odchode k Otcovi a odlišuje ho od Jánovho krstu: „… Ján krstil vodou, ale vy budete pokrstení Svätým Duchom už o nie mnoho dní.“ (Skutky 1:5). O krste v Svätom Duchu hovorí aj Ján Krstiteľ v Marek 1:8 a Matúš 3:11.

3. O treťom krste hovoril Pán Ježiš v Lukáš 12:50. Mohli by sme ho nazvať krstom utrpenia: „Ale mám byť pokrstený krstom, a aký som stiesnený, dokiaľ sa nesplní!“ Zmienka o ňom je aj v Marek 10:35-40. Ježiš Kristus tu hovorí o svojom utrpení, ktoré musí podstúpiť na ceste na kríž a ktoré zasiahne celú jeho bytosť (duch, duša a telo), aby podľa Otcovej vôle vzal na seba vinu za hriech celého sveta a svojím zástupným utrpením zaplatil cenu za odčinenie hriechu. Pán Ježiš slovami zapísanými v Marek 10:39 hovorí svojim učeníkom, že pri naplnení jeho plánu s ich životmi dôjde aj k ich utrpeniu, ba dokonca k smrti, ale v menšej miere a z iného dôvodu. Oni svojím utrpením a smrťou nebudú platiť za hriechy iných ľudí.

4. Krst, ktorý nesie pomenovanie krst vo vode alebo aj kresťanský krst vo vode. Krstia sa ním tí, čo uverili v evanjelium Ježiša Krista. Hovorí o ňom Kristus napr. v Matúš 28:19: „A tak iďte, čiňte učeníkmi všetky národy krstiac ich vo meno Otca i Syna i Svätého Ducha… “ Charakteristickým znakom tohto krstu je, že má byť vykonávaný v (do) meno Otca i Syna i Svätého Ducha. Pri Jánovom krste to tak nebolo – a tým sa tieto dva krsty aj odlišujú.

Toto sú hlavné typy krstov, ktoré sa historicky nachádzajú v priamej skúsenosti veriacich. Okrem týchto sa Biblia zmieňuje ešte o ďalších. Spomenieme ešte niektoré, aj keď ani týmto všetky asi nevyčerpáme:

a) Krst ohňom. Hovorí o ňom Ján Krstiteľ vo verši Matúš 3:11 a potom ho objasňuje vo verši 12.

b) Krst do „Kristovho tela“. Hovorí sa o ňom v 1. Korintským 12:13.

c) Krst v Kristovu smrť. Hovorí sa o ňom v Rímskym 6:3.

d) Krst Izraelcov pri prechode cez Červené more – 1. Korintským 10:1-2; 2. Mojžišova 14:11-12 a 31. Spomenuli sme ho v predchádzajúcom texte.

V súvislosti s krstami biblickí učitelia upozorňujú, že v celom gréckom texte Nového zákona sú so slovesom *baptizó* (*krstiť, pokrstiť*) spojované len dve predložky, ktorými sú „v“ a „do“ (alebo „ku“). Toto sa vzťahuje na všetky spomínané typy krstu. A je to v úplnej zhode s doslovným a preneseným významom slovenského slovesa pokrstiť – ponoriť tak, ako o tom píšeme v predchádzajúcom texte, teda: ponoriť do… atď. (Pozri príslušné verše v Interlineárnej Biblii B), e-Sword C) alebo v A).)

V ďalších článkoch o krstoch sa budeme venovať Jánovmu krstu, krstu v Svätom Duchu a kresťanskému krstu vo vode.

Zoznam použitej a odporúčanej literatúry:

[0)] Text, ktorý je v Roháčkovom preklade preložený ako „učenie o umývaniach“, je v pôvodnom jazyku vyjadrený doslovne ako „učenie o ponáraniach“ (čiže krstoch), ako si to vysvetlíme v ďalšom texte.

[A)] Kurt Aland a kol.: The Greek New Testament, 3. rev. vydanie, Stuttgart 1983, ISBN 3 438 051 113 3

[B)] *Interlinear Scripture Analyzer* (basic) – internetová počítačová aplikácia

[C)] *e-Sword…* – internetová počítačová aplikácia

[D)] George V. Vhigram: *The Englishman´s Greek Concordance of the New Testament*, Broadman Press, Nashville, TN, 1980, ISBN 0-8054-1388-X

[E)] Harold K. Moultn: *The Analytic Greek Lexicon Revised*, Regency reference library/Zondervan, Grand rapids, MI, 1978, ISBN 0-310-20281-7

[F)] Josef B. Souček: *Řecko-český slovník k Novému zákonu*, Kalich, Praha 1987

[G)] Pavel Hanes: *Novozmluvná gréčtina pre začiatočníkov* (skriptá), vydavateľstvo ECM spol. s r. o., 1995, ISBN 80-85733-35-8

[H)] Derek Prince: *Od Jordánu k Letnicím*, Pásmo ZÁKLADY – Kniha III

[I)] J. D. Douglas (editor): *Nový biblický slovník* (české vydanie), Návrat domů, Praha 1996, ISBN 80-85495-65-1

[J)] Adolf Novotný: *Biblický slovník,* Kalich, Praha 1992, ISBN 80-7017-528-1

[K)] James M. Boice: *Základy křesťanské víry*, Návrat domů, Praha 1999, ISBN 80-7255-005-5

[L)] Charles C. Ryrie: *Základy teológie,* Biblos, Třinec 1994, ISBN 80-900240-6-8